

АМСТЕРДАМ ПО СТЬПКИТЕ НА РЕМБРАНД

АВТОР И СНИМКИ: ИВАН ИВАНОВ

Можете да направите малък тест сами със себе си. Изговорете на глас името Амстердам и се опитайте до няколко секунди да подредите асоциациите, които ви идват на ум. Опитайте ли вече? Какво се получи – водни канали, футболен клуб, лалета, марихуана, колелета, улици с червени фенери и оскъдно облечени дами във витрините? Да, но още след първото ви идване в този безкрайно интересен град разбирате колко много поводи още имате, за да се връщате отново и отново в Амстердам.

Седя в колата унесен от красотите на холандските селца и провинциални градчета и се опитвам да преброя кое поред е това мое идване в страната на лалетата. Пред очите ми в кратки интервали се сменят няколко пасторални картини. Стари домове от червени тухли с огромни прозорци и, разбира се, без завеси, зелени поляни с пасящи крави, колоездачи и вода, вода, накъдето ти видят очите. Мрежата от изкуствено направените водни канали е толкова гъста на места, че ако се движите предимно с колело, както правят повечето

холандци, знанията за разположението на мостовете в околността са първа необходимост. Холандия е една огромна равнина, без нито един хълм или възвишение и може би страната с най-добрите условия за каране на колело и най-добрата мрежа от добре поддържани пътища само за колоездачи. „Виж тази планина там, това е сигурно най-високият холандски връх“, казва колежата ми, докато ми показва една огромна пясъчна купчина пред някакъв бетонен възел, и на мен не ми остава нищо друго освен да оценя брилянтното му чувство за

хумор. И след многото прочетена информация за това как от Средновековието с помощта на диги и прегради, холандците сантиметър по сантиметър са изтласкали морето и са печелели парчета земя, върху която да се заселят и да развият земеделие, когато стоите на брега на някой от каналите, просто не можете да си представите тази толкова голяма по обем работа. Изразът „земя с цената на златото“ в този случай е максимално валиден. Знаейки тези факти от историята на Холандия, лесно правите връзка между това как

изглежда типичната холандска архитектура, хранителните навици и прословутата пестеливост и скромност на холандците. Разбира се, всичко е взаимно свързано, но нека да не избързваме.

ОБЯД В ЛАЙДЕН

Пътуваме за Амстердам. Колегата ми от редакцията е получил задачата да напише репортаж за холандския майстор на четката Рембранд, от чието рождение се навършват 400 години. От мен се иска статия за нощния живот на Амстердам, неговите рок и джаз клубове и места, свързани с историята на популярната музика. Спираме в родния град на Рембранд – Лайден, където той е посещавал университета на града като студент по литература, а в свободното си време се е учил да рисува. Лайден със своите тесни улички, канали, мостове и площад, чиято доминанта е протестантска катедрала от 17 век, понищо не се различава от който и да е холандски провинциален град. Има своята атмосфера и исторческо излъчване и е също толкова романтичен както Амстердам. И тесните високи тухлени домове, увенчани с гредата и кука, са същите. Заради цената на земята холандските домове от време оно са на няколко етажа, малки и толкова тесни, че мебелите и до ден днешен се вкарват през прозорците с помощта на макара и кука, които висят над всеки дом. Когато посетите дома на Рембранд, разбирате, че дори и за заможните семейства в миналото комбинацията гардероб, който през нощта се променя в спалня, не е била изключение. Време е за обяд. Опитвам се да предложа на колегата да опитаме и нещо друго типично за холандската кухня, освен маринованата херинга с лук между две хлебче-

та. Това, че най-любимото ядене на холандците са пържените картофи с майонеза и различни сосове, го разбирате само докато се огледате какво държат в ръцете си повечето от минувачите на улицата. Но когато вземете менюто в ресторанта, бързо разбирате, че холандската кухня както и английската, освен пърженото рибено филе с пържени картофи не може да ви предложи нещо по-типично и различно. За сметка на това изборът от заведения с кухня от различни страни е по-богат от където и да било в Европа. Това се дължи и на факта, че Холандия е една етнически много смесена страна. Влияние върху това имат не само прословутата холандска толерантност и историческите предпоставки. Например чернокожите жители на Суринам, който все още е холандска

територия, са с холандски паспорти, а по брой на смесените бракове Холандия е на едно от първите места в света.

МАГНИТ ЗА ТУРИСТИ

Това е особено осезаемо в Амстердам, където се разделям с колегата си и се отправям към зелените дробове на града – известния „Вонделпарк“. Без успех се опитвам да открия следи, които да напомнят за някогашните хипита и различни протестни младежки организации, планирали своите акции във „Вонделпарк“, който е бил нещо като тяхно седалище. „Върнете ни колелетата“ – скандирала радикалната младеж по време на сватбата на принцеса Беатрис с немския аристократ Клаус Фон Амсберг през 1966 година,

припомняйки неговата служба във Вермахта, който в края на Втората световна война при оттеглянето си от Холандия конфискува хиляди колелета за собствени нужди. И идеите за много други акции на леви и анархистични групи, обединени под името „Провос“ (съкращение от дума-та провокация), са се родили в този парк, съдейки от снимките в музея на съвременното холандско изкуство. От друга страна, местните казват, че именно тези младежки групи са изиграли през шейсетте години решаваща роля за промяната на Амстердам от консервативно и скучно място в модерен мултикултурен град с привлекателен културен и нощен живот, заради който се е превърнал в магнит за туристите от цял свят. Е, разбира се, немалка роля за това имат и от векове насам либералните холандски закони, които днес толерират проституцията, продажбата и консумацията на марихуана и други леки дроги в така наречените „кофи шопове“. Миризмата на трева се усеща на всяка крачка, особено в амстердамския квартал „Ред Лайт Дистрикт“, където основно е съсредоточен нощният живот на града с привкус на еротика.

Един от многото куриози, на които тук непрекъснато се натъквам, и които много красноречиво говорят за мирното холанд-

ско съществуване на раси, народи, култури, традиции и толерантност, е непосредствената близост на най-старата амстердамска катедрала от 13 век „Оуде Керк“ до витрините с жриците на любовта, които пък от своя страна са долепени до вратата на детска градина.

В МЛЕКАРНАТА ЗА РОК МУЗИКА

Не по-малко учуден съм, когато попадам в най-известния амстердамски рок клуб „Парадисо“, в който свирят и гиганти като Ролинг Стоунс, когато им домъчнее за потясна близост със публиката и искат да си припомнят вкуса на концертите от своето начало. „Парадисо“ се помещава в сградата на бивша църква и комбинацията от цветни стъклописи с религиозна тематика, висящи тон колони, светлини и миксажни пултове е наистина доста странна. За сметка на това акустиката на клуба е наистина приказна и затова много често английските звукозаписни фирми изпращат своите надеждни групи да записват свои концерти именно в „Парадисо“.

В не по-малко странна сграда се помещава и другото голямо понятие между амстердамските рок клубове. Нарича се „Мелквег“, което в превод означава „млекарна“ и наистина промишлената сграда е била

до началото на седемдесетте години млекарна, в която са се произвеждали прочутите холандски сирена и масла. Озовавам се пред клуба точно по обяд и на молбата ми да направя няколко снимки на интериора на клуба и да получа някаква информация за неговата история и драматургия, девойката на касата отговаря, че трябва да адресирам молбата си с имейл до продукцията на клуба. Знаейки, че до компютър скоро няма да се приближа, взимам лист хартия, на който пиша кой съм, що съм, за кои медии пиша, оставям телефонния си номер и почти без никаква вяра, че някога някой може да ми се обади по този въпрос, подавам обратно листа на младото усмихнато момиче. Когато ми звънят след няколко часа от „Мелквег“, че вечерта ще бъде вписан в списъка на гостите на клуба, и че съм добре дошъл да отразя вечерния концерт на най-популярната холандска група на всички времена Голден Еаринг, учудването ми е безкрайно.

„Мелквег“ се намира в центъра на амстердамския квартал „Лийдсеплейн“, който е другият голям забавен център на града. В сравнение с него Вацлавският площад вечер прилича на заспиващо село. Пробивам си път между тълпите веселящи се хора, които седят на чашка пред множеството заведения на открито и изчакват да

започнат програмите на клубовете, съсредоточени в околността му. От всички страни ме атакуват неонов светлини, звуците на уличните изпълнения на акробати, танцьори на брейк, шумът на трамваи и колелета, които се смесват с миризмата на индонезийски или тайландски гозби от съседните ресторанти. След концерта в „Мелквег“ имам среща с колежата си, с когото сядаме според местните обичаи на чаша бира в легендарния джаз клуб „Кафе Алто“. Не ми е много ясно как жителите на една страна с такива традиции в производството и консумацията на бира могат да предпочитат своето любимо питие в такива малки чаши, но понеже вече съм чувал за пословичната холандската пестеливост, скоро спирам да мисля върху това.

„Кафе Алто“ е дълъг запушен коридор, облепен с плакати и стари снимки на джазови знаменитости, които са свирили в него. Изключително добре свирещият квартал, който имаме късмета да чуем тази вечер, напомня за дългогодишните холандски традиции в джаза. Когато в 50-те и 60-те години на миналия век заради расовата дискриминация и по ред други причини много от американските джаз музиканти се преселват в Европа и по конкретно в Париж, някои от тях се установяват в Амстердам. В Амстердам до своята смърт през 1988 година живее и легендарният тромпетист Чет Бейкър.

СТАНИ ЧАСТ ОТ КАРТИНАТА

След няколко вечери, изпълнени с музика, решавам да се присъединя към програмата на моя колега и на следващия ден се отправяме към огромния Рийкс музеум, в който освен шедеври като „Нощната стража“ на Рембранд могат да се видят и много платна на стари холандски майстори като Питер Брьогел, Ван Халс, Вермеер или Рубенс. Пред паметника на Рембранд на площад „Рембранд плейн“ от няколко години се намира една от новите

забележителности на Амстердам. „Нощната стража“ на Рембранд – дело на двама руски скулптори, които са работили над това свое произведение повече от шест години, е изложена тук като двама и две бронзови статуи в човешки ръст. Почти никой от посетителите не устоява на изкушението да стане за миг част от картината на великия художник и да не си направи снимка за спомен. След няколко часа стоя пред оригинала на картината, за чиято история и композиция може да се напише книга. Сравнявам платната на Рембранд с тези на неговите съвременници и разбирам в какво се състои неговата уникалност. Подобно преживяване е посещението на музея на Ван Гог, който се намира в съседство на Рийкс музеум. Тук посетителят намира на едно място почти всички най-известни картини на Ван Гог по простата причина, че преди своята смърт той не е продал нито една своя картина и цялото му наследство е станало държавна собственост.

След още един ден обиколка по музеите и клубовете на Амстердам стигам до извода, че и това мое поредно посещение няма да е достатъчно, за да видя всичко, което ме интересува. Може би идеята да седнеш на пейка и само ей така да наблюдаваш минаващите корабчета и лодки по каналите и да вдъхваш романтичната атмосфера на града съвсем не е лоша. Или просто да се разхождаш из най-големия пазар на цветя в света „Блоунмаркт“, който както много домове се намира върху плаващи понтони и да премисляш върху привлекателната възможност да прекараш част от живота си на хаусбот. Рембранд също много обичал Амстердам и често излизал със скицирник и молив в ръка, за да скицира старите домове и образи от ежедневието на този град, за който казвал, че е една огромна живописна картина. Убеден съм, че всеки който е бил поне веднъж в Амстердам, ще потвърди правотата на големия майстор. ■

